

PROGNÓZY VÝVOJA NA TRHU PRÁCE V SR II

Uplatnenie absolventov stredných
a vysokých škôl podľa výkonu
konkrétneho zamestnania podľa
SK ISCO-08 (adekvátne,
neadekvátne) v roku 2019

ITMS 2014+312031N138

Apríl 2020

Predhovor riešiteľského tímu

Predkladaná publikácia predstavuje aktuálne vypracované analýzy poskytujú ucelený pohľad na uplatnenie absolventov, ktorú dosahujú na pracovných miestach u zamestnávateľov na trhu práce. Riešiteľský tím si je vedomý dôležitosti poznania minulého a súčasného vývoja trhu práce vo forme analýzy. V nasledujúcich častiach predhovoru sa pokúsi aj čitateľom ozrejiť, prečo je kľúčové pozorne a citlivo analyzovať všetky dostupné údaje o uplatňovaní sa absolventov stredných a vysokých škôl z aspektu odboru, ktorý vyštudovali.

Slovenský trh práce bol, je a dlhšiu dobu ešte bude špecifický. Sú to najmä problémy s dlhodobou nezamestnanými, vyššou mierou nezamestnanosti mladých ľudí (v porovnaní nielen so susednými štátmi) aj napriek doteraz priaznivým podmienkam na trhu práce, štrukturálnymi zmenami v hospodárstve, ktoré neustále prebiehajú a i. Kým doteraz sa predstavitelia decíznej sféry sústredili viacmenej na minimalizovanie miery nezamestnanosti, mimo pozornosti bolo vyhodnocovanie uplatniteľnosti absolventov v optimálnych zamestnaniach na trhu práce. Prirodzene existujú zamestnania, ku ktorým sa absolvent pripravuje postupne (ako napr. riadiace pozície), ale sú pozície, kde sa očakáva nástup absolventov s adekvátnymi vedomosťami a zručnosťami priamo zo školy a z relevantného študijného a učebného odboru. Ak sa to tak nedeje, niekde je v systéme chyba. A to bola v poslednom období achilova päta na trhu práce absolventov v SR. Určitá miera uplatnenia sa mimo odbor tu vždy bude, avšak aj tu treba nastaviť rozumné a spoločensky a ekonomicky tolerovateľné hranice. Tento fakt zvyrazňuje nielen demografia našej spoločnosti a jej očakávaný vývoj, ale aj čoraz väčšie výhrady zamestnávateľov o nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a predimenzovaná kapacita škôl na reálny počet žiakov a študentov.

Predkladaná publikácia ponúka jedinečné, dostupné a exaktné údaje práve z oblasti uplatnenia absolventov na trhu práce v dvoch časových rovinách, do 5 rokov a nad 5 rokov od ukončenia štúdia a príchodu na trh práce. Z výsledkov je zrejmé, že napriek výrazne rastúcemu dopytu na trhu práce si však stále **množstvo osôb nenachádza uplatnenie na trhu práce v oblasti, ktorá by korešpondovala s vyštudovaným odborom vzdelania**. Hodnotenie súladu v uplatňovaní sa absolventov stredných a vysokých škôl z aspektu odboru, ktorý vyštudovali nevyznieva priaznivo. Kým počas štúdia len približne 10 % študujúcich predpokladá, že bude pracovať mimo vyštudovaného odboru, skutočnosť bola taká, že v roku 2019 sa uplatnilo mimo odbor vzdelania 58 % absolventov stredných škôl a 47 % absolventov vysokých škôl. Podiel absolventov vysokých škôl nepracujúcich v odbore vzdelania medziročne mierne klesá, takmer polovica absolventov vysokých škôl si nachádza uplatnenie v optimálnom zamestnaní vzhľadom na vyštudovaný odbor. Pri zamestnancoch so stredoškolským vzdelaním to platí iba pre každú tretiu osobu a podiel absolventov stredných škôl nepracujúcich v odbore vzdelania rastie.

Možné dôvody vyššie opísanej miery nesúlady a disparity na trhu práce môžu byť kvantitatívneho alebo kvalitatívneho charakteru. Z niektorých odborov vzdelania prichádza na trh práce výrazne vyšší počet absolventov ako už saturovaný trh práce dokáže uniesť, v prípade iných odboroch je situácia opačná. Tiež sa vyskytujú situácie, kedy je absolventov síce dostatok, ale nie sú dostatočne kvalifikovaní na výkon práce v korešpondujúcej oblasti. Veľký podiel absolventov sa tak uplatňuje v oblasti nekorešpondujúcej s vyštudovaným odborom vzdelania alebo obsadzujú miesta s postačujúcou nižšou úrovňou vzdelania. V niektorých prípadoch absolventi nemajú inú možnosť, v iných prípadoch si zas absolventi volia odlišnú kariérnu cestu na základe subjektívnych preferencií. Korešpondujúcim oblastiam napríklad konkurujú oblasti s vyššou mzdou alebo lepšími pracovnými podmienkami.

Rozhodujúci je však aj prístup mladých ľudí ku svojej kariérnej budúcnosti, a to hneď od začiatku ich vzdelávacej cesty. Významnú úlohu pri štarte často zohráva rodina, rodinne tradované a preferované povolania, priatelia, ale aj úroveň poradenstva zo strany výchovných a kariérnych poradcov základných a stredných škôl. Od vhodnosti výberu a úrovne zvoleného druhu štúdia, záujmu mladých ľudí o jeho úspešné absolvovanie, ale predovšetkým od dopytu po absolventov štúdia na trhu práce závisí úspešnosť ich pracovného uplatnenia.

Na zabezpečenie súladu ponuky a dopytu na trhu práce je nevyhnutné, aby požiadavky zamestnávateľov na obsadzovanie voľných pracovných miest kvalifikovanými zamestnancami boli systematicky prenášané do vzdelávania a prípravy pre trh práce, s pravidelným monitorovaním a vyhodnocovaním výsledkov uplatnenia absolventov na trhu práce. Aj preto je veľmi dôležité analyzovať a sledovať nesúlad medzi vykonávaným zamestnaním a vyštudovaným odborom vzdelania, pretože takáto situácia je negatívna pre všetkých aktérov na trhu práce. Je nevyhnutné zabezpečiť vyššiu zhodu medzi systémom vzdelávania a trhom práce a túto je možné realizovať len na základe relevantných informácií o uplatnení absolventov v jednotlivých zamestnaniach a podľa optimálnosti vykonávanej profesie. Tieto výnimočné informácie sú súčasťou predkladanej štúdie a v ďalších etapách projektu budú prepojené do integrálneho uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl. Konkrétne, aktuálna vypracovaná analýza uplatnenia absolventov poskytuje ucelený pohľad na zamestnanosť mladých ľudí z hľadiska vzájomného vzťahu medzi absolvovaným stupňom a odborom vzdelania na jednej strane a vykonávaným zamestnaním na strane druhej, a to v členení podľa národnej klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 v súlade s aktuálne platnou Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 384/2015 Z. z. zo dňa 26. novembra 2016, ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia zamestnaní.

Prognózy vývoja na trhu práce zabezpečujú osobitné podporné služby všetkým veľkostným kategóriám zamestnávateľov, uchádzačom o zamestnanie a všetkým účastníkom trhu práce na účely rozvoja informovanosti o aktuálnej situácii a budúcom smerovaní pôsobenia absolventov vzdelávania na trhu práce, od východiskovej voľby povolania cez prípravu pre trh práce, prijatie do zamestnania až

po odbornú pomoc po umiestnení v platenom zamestnaní v jednotlivých odvetviach, povolaniach a regiónoch. Výstupy analýz a prognóz vývoja na trhu práce umožňujú rozvíjať vysokokvalitné komparatívne analytické poznatky s cieľom dosiahnuť, aby sa politiky zamerané na realizáciu prioritných úloh v oblasti trhu práce a vzdelávania zakladali na dôveryhodných súboroch údajov a zodpovedali potrebám, výzvam a podmienkam budúceho uplatňovania ľudského činiteľa v produktívnej práci.

Predchádzanie nezamestnanosti absolventov stredných a vysokých škôl a podpora ich rýchlej adaptácie v platenom zamestnaní je aktuálnou prioritou politiky zamestnanosti v celej EÚ. Štrukturálne výzvy, riešenie nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily, prejavujúci sa nesúlad ponuky a dopytu na slovenskom trhu práce patria medzi aktuálne a živé problémy nielen Slovenskej republiky, ale aj ďalších členských štátov EÚ. Hľadanie príčin disproporcií v zamestnateľnosti absolventov v príslušných regiónoch a odvetviach sú predmetom výziev, ktorých riešenie nastavujú viaceré relevantné dokumenty EÚ.

Aktuálne vydané **Oznámenie Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke a Euroskupine** pod názvom „**Správa o krajine za rok 2020 – Slovensko**“ zo dňa 26. februára 2020 (COM (2020) 150 final) v rámci posúdenia pokroku dosahovaného pri štrukturálnych reformách v SR pozitívne hodnotí zlepšovanie zamestnateľnosti absolventov odborného vzdelávania a prípravy, pričom väčšina vzdelávacích programov obsahuje taktiež praktické zložky prípravy pre trh práce. Komisia ďalej konštatuje, že miera zamestnateľnosti čerstvých absolventov odborného vzdelávania a prípravy v SR sa podľa medzinárodne porovnateľných údajov zvýšila nad priemer EÚ. Vďaka odstráneniu prekážok vstupu sa duálne vzdelávanie stalo atraktívnejším pre školy aj pre zamestnávateľov. Napriek rastúcemu záujmu však zostáva účasť na duálnom vzdelávaní problematická pre mikropodniky ako aj malé a stredné podniky. Najmenej rozvinuté regióny v Prešovskom kraji a v Banskobystrickom kraji posilňujú väzby medzi podnikmi a školami poskytujúcimi odborné vzdelávanie a prípravu taktiež prostredníctvom účasti na iniciatíve „Catching-up regions“ podporovanej Európskou komisiou. Národný kvalifikačný rámec bol aktualizovaný a môže napomôcť systému vzdelávania a odbornej prípravy v tom, aby sa stal flexibilnejším.

Európska komisia taktiež vyzdvihuje v SR prebiehajúce systematické zdokonaľovanie postupov a zlepšovanie informovanosti o **vyhlídkach absolventov uplatniť sa na trhu práce**, ktoré môžu kariérnym poradcom, žiakom a študentom pomôcť prijať informovanejšie rozhodnutia v oblasti štúdia a pri voľbe povolania, pričom aj konkrétne uvádza v SR vyvinuté originálne nástroje „**profesiometre**“, „**štúdiogramy**“ (t.j. **odborogramy**) a **nový portál o uplatnení absolventov**. V súlade so systematickým zlepšovaním informovanosti o uplatnení absolventov na trhu práce už sú v zmysle odporúčaní EÚ v SR k dispozícii aj podrobné a spoľahlivé údaje o prechode absolventov zo školy do zamestnania, a to s efektívnym využívaním administratívnych údajov o ich umiestňovaní sa na trhu práce.

Predkladaná projekt prezentuje tieto pozitívne hodnotené analýzy uplatnenia absolventov na trhu práce, vrátane ich uplatnenia na pracovných miestach v **konkrétnych zamestnaniach (profesiách)**, sú v podmienkach SR úspešne realizované v gescii **Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR** (ďalej len „MPSVR SR“) prostredníctvom riešenia jednotlivých úloh **Národného projektu „Prognózy vývoja na trhu práce v Slovenskej republike II“**, a to na základe príslušných ustanovení **Zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a **Zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Výstupy národného projektu aktívne podporujú taktiež realizáciu ďalších odporúčaní EÚ riešiť nedostatok **kvalifikovaných odborníkov v kľúčových priemyselných odvetviach**, zlepšiť využívanie profesionálne orientovaného bakalárskeho štúdia, ďalej zvyšovať atraktivitu učiteľského povolania a investície do vzdelávania, aplikovať stratégiu pre **digitálnu transformáciu Slovenska do roku 2030**, a to s cieľom zreformovať systém vzdelávania tak, aby sa zlepšila zamestnateľnosť absolventov, zaviedli programy celoživotného vzdelávania a zabezpečilo sa, že ľudia v škole získajú relevantné zručnosti.

Manažérske zhrnutie

V dôsledku neflexibilného formálneho vzdelávacieho systému SR postupne stráca konkurencieschopnosť v globálnom meradle.

Problematické uplatnenie absolventov stredných a vysokých škôl na trhu práce je problematika, na ktorú sa v poslednej dobe upozorňuje čoraz viac. Ide o komplexnú tému, na ktorú sa dá nazerať z rôznych uhlov – z hľadiska zamestnania sa, výšky miezd, nezamestnanosti alebo z hľadiska práce vo vyštudovanom odbore, či perspektívy v budúcnosti. Pri hodnotení miery uplatnenia absolventov na trhu práce prichádzajú do úvahy rôzne indikátory. Jedným z dôležitých ukazovateľov je optimálnosť vykonávaného zamestnania vzhľadom na vyštudovaný odbor vzdelania, druhým rozhodujúcim ukazovateľom je súlad medzi najvyšším dosiahnutým vzdelaním a požadovaným stupňom vzdelania na trhu práce k vykonávaniu konkrétneho zamestnania. Uvedené dva ukazovatele uplatnenia absolventov tvoria tzv. vertikálny a horizontálny nesúlad na trhu práce. **V konečnom dôsledku ide o súlad výstupov formálneho vzdelávacieho systému a potrieb trhu práce.**

Práca v zamestnaní nekorešpondujúcom s vyštudovaným odborom vzdelania má negatívne dôsledky na všetkých aktéroch na trhu práce. Zabránenie vzniku ďalších disparít na trhu práce a odstraňovanie už existujúcich disparít si nevyhnutne vyžaduje relevantné informácie o uplatnení absolventov v konkrétnych zamestnaniach.

Slovenská republika už niekoľko rokov trpí slabým prepojením trhu práce a vzdelávacieho systému, čo má za následok, že absolventi stredných a vysokých škôl si hľadajú zamestnanie mimo svoj vyštudovaný odbor vzdelania alebo ak sa chcú vyhnúť nezamestnanosti, sú nútení pracovať na pozíciách, na ktorých je postačujúci nižší stupeň vzdelania. Problémom nie je nedostatok pracovných príležitostí, práve naopak, na trhu práce bolo v roku 2019 dostatok pracovných ponúk, ale nedostatok kvalifikovaných absolventov. **Ide o zlú komunikáciu medzi vzdelávacím systémom a trhom práce, čo vyúsťuje do nedôvery v systém vzdelávania a frustrácie jednotlivých osôb a má negatívne dôsledky na všetkých aktéroch na trhu práce.** Bez ohľadu na to, či si osoba dobrovoľne zvolí prácu mimo odbor vzdelania alebo je k tomu donútená okolnosťami na trhu práce, takáto situácia je negatívna a je nevyhnutné ju riešiť. To je možné len na základe relevantných informácií, ktoré jasne identifikujú problémy a vývojové trendy a umožnia racionálne rozhodovanie aktéroch na trhu práce.

Predkladaná štúdia obsahuje podrobnú analýzu uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl v jednotlivých regiónoch a odvetviach hospodárstva podľa vykonávaného zamestnania a vyštudovaného odboru vzdelania.

Najviac absolventov stredných škôl pracuje v odvetví priemyslu. Absolventi vysokých škôl najčastejšie pracujú vo vzdelávaní, v zdravotníctve a v priemysle.

Odvetvie priemyslu má dominantné postavenie v hospodárstve Slovenskej republiky. O tom svedčí aj fakt, že **absolventi stredných škôl takmer všetkých hlavných skupín odborov vzdelania najčastejšie pracujú v odvetví priemyselnej výroby**. V prípade takmer každej hlavnej skupiny odborov vzdelania viac ako 23 % absolventov stredných škôl pracuje v priemyselnej výrobe. Výnimkou je iba hlavná skupina *Zdravotníctvo*, ktorej absolventi pochopiteľne v najväčšej miere pracujú v zdravotníctve, presnejšie 86 % absolventov, ale aj v tomto prípade priemysel so 4 %-mi je druhým odvetvím v poradí.

Najviac absolventov vysokých škôl pracuje vo vzdelávaní a v odvetví zdravotníctva. **Vysokoškolsky vzdelaní absolventi odborov humánneho smeru najčastejšie pracujú vo vzdelávaní**, ide o hlavné skupiny odborov vzdelania ako *Prírodné vedy*, ktorej 28 % absolventov pracuje v oblasti vzdelávania, 45 % absolventov hlavnej skupiny *Spoločenské vedy a náuky II* a taktiež 45 % absolventov hlavnej skupiny *Vedy a náuky o kultúre a umení* je zamestnaných vo vzdelávaní. Predovšetkým z hlavnej skupiny odborov vzdelania *Zdravotníctvo* pracuje 86 % absolventov v odvetví zdravotníctva. **Absolventi odborov technického a poľnohospodárskeho smeru najčastejšie pracujú v odvetví priemyslu.**

Absolventi vysokých škôl sa vo vyššej miere uplatňujú vo vyštudovanom odbore ako ich kolegovia so stredoškolským vzdelaním. V roku 2019 pracovalo 58 % stredoškolsky vzdelaných zamestnancov a 47 % vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov mimo odbor vzdelania.

Podiel absolventov stredných škôl nepracujúcich v odbore vzdelania rastie. Pre porovnanie, v roku 2012 pracovalo mimo odbor vzdelania 56 % stredoškolsky vzdelaných osôb¹, v súčasnosti je to už na úrovni 58 %. Na druhej strane, pri vysokoškolákoch možno sledovať iný trend. Podiel osôb zamestnaných v nekorešpondujúcich zamestnaniach poklesol za ostatných 7 rokov o približne 2 p. b. na súčasných 47 %. Viac ako polovica absolventov vysokých škôl si tak nachádza uplatnenie v optimálnom zamestnaní vzhľadom na vyštudovaný odbor vzdelania, pri zamestnancoch so stredoškolským vzdelaním to platí iba pre každú tretiu osobu.

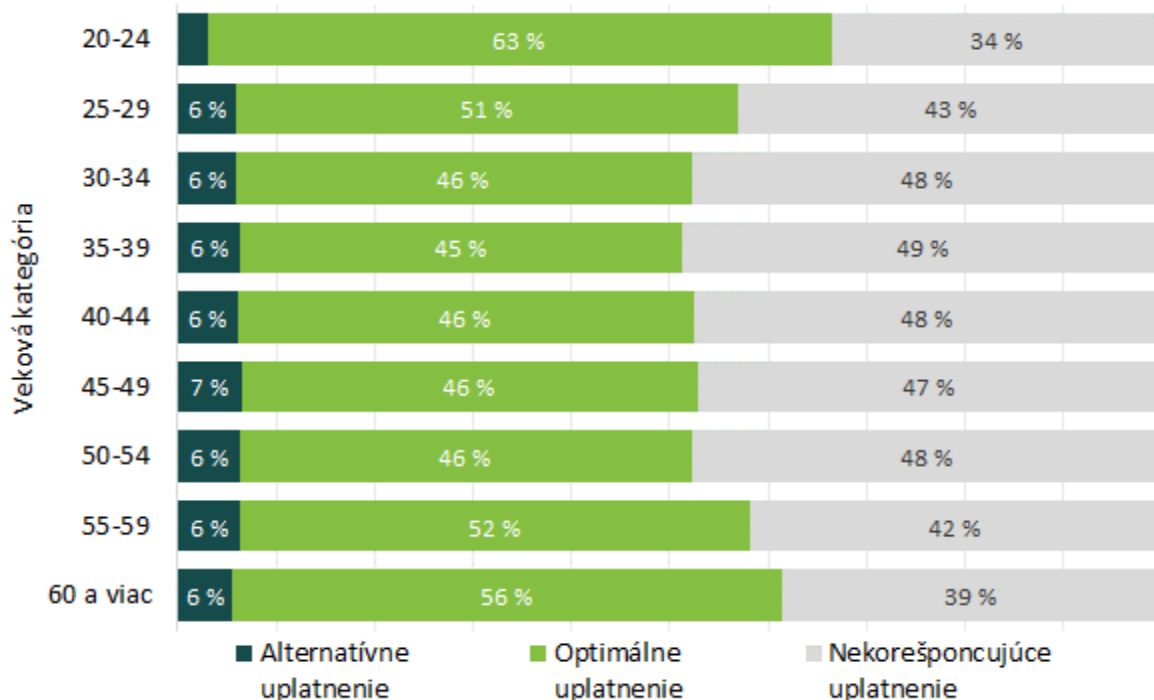
¹ bez ohľadu na dobu, ktorá uplynula od absolvovania štúdia

Ak zohľadníme aj dobu, ktorá uplynula od absolvovania štúdia, vývojové tendencie sú mierne odlišné. Negatívny vývoj podielu pracujúcich mimo vyštudovaný odbor vzdelania je však viditeľný tak pri absolventoch stredných škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia, ako aj u starších absolventov stredných škôl. **Od roku 2012 vzrástol podiel stredoškolských absolventov pracujúcich mimo odbor vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia z 53 % na 54 %, v prípade absolventov nad 5 rokov od ukončenia štúdia z 56 % na takmer 60 %.**

Absolventi stredných škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia majú väčší problém si nájsť uplatnenie vo odbore vzdelania než pred siedmimi rokmi, v prípade zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním sú vývojové trendy iné. **Absolventi vysokých škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia pracujú v menšej miere v nekorešpondujúcich zamestnaniach ako ich starší kolegovia**, pričom podiel pracujúcich mimo odbor vzdelania pri mladších absolventoch sa v porovnaní s rokom 2012 mierne znížil zo 48 % na 44 %. Podiel pracujúcich mimo odbor vzdelania v skupine ich starších kolegov s vysokoškolským vzdelaním stagnuje na úrovni 47 %. Takmer polovica vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov vo veku 35 – 39 rokov pracuje mimo odbor vzdelania. V najväčšej miere pracujú v odbore vzdelania zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním vo veku 20 – 24 rokov a starší ako 60 rokov.

Graf č. 0.1: Podiel absolventov vysokých škôl z hľadiska optimálnosti vykonávaného zamestnania podľa vekových kategórií v roku 2019 v Slovenskej republike

Zdroj: TRIXIMA Bratislava

V najmenej miere pracujú vo vyštudovanom odbore vzdelania stredoškolskí absolventi **v Trnavskom a Trenčianskom kraji**. Najmenší nesúlad medzi vyštudovaným odborom vzdelania a vykonávanou profesiou pri vysokoškolských absolventoch je v **Bratislavskom a Prešovskom kraji** a pri vysokoškolákoch v Trnavskom kraji.

Regionálne rozdiely v Slovenskej republike sú charakteristické nielen pri zamestnanosti a mzdách, ale zároveň aj miera uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl v odbore vzdelania sa v jednotlivých regiónoch líši. Spomedzi krajov Slovenska, je na tom najlepšie Prešovský kraj, kde **44 % stredoškolsky vzdelaných zamestnancov a 64 % vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov pracuje vo vyštudovanom odbore vzdelania**. Pri stredoškolských absolventoch vyniká aj Košický kraj, kde taktiež 44 % zamestnancov so stredoškolským vzdelaním pracuje v odbore vzdelania, čo je stále menej ako polovica. Z hľadiska stredoškolákov je na tom najhoršie Trenčiansky kraj s takmer 37 % pracujúcimi v odbore vzdelania.

Vo väčšine krajov si viac ako polovica absolventov vysokých škôl nachádza uplatnenie v odbore vzdelania. Výnimku tvorí Bratislavský kraj, kde **51 % vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov pracuje na nekorešpondujúcej pozícii**. Najlepšie je na tom Prešovský kraj s výrazne najnižším podielom pracujúcich mimo odbor vzdelania na úrovni **36 % a do 5 rokov od ukončenia štúdia dokonca na úrovni 35 %**. Jedná sa o jediný kraj v Slovenskej republike, v ktorom pracuje mimo odbor vzdelania menej ako **40 % vysokoškolských absolventov**. Je to spôsobené prevahou absolventov pedagogických a učiteľských odborov vzdelania, pričom korešpondujúce učiteľské profesie sú pre absolventov v tomto kraji zaujímavejšie ako v ostatných krajoch. Jedná sa totiž o profesie s tabuľkovým platom a Prešovský kraj je krajom s najnižšou celkovou priemernou mzdou. V relatívnom ponímaní vo vzťahu k priemernej mzde kraja sú tak platy učiteľov v tomto kraji najvyššie zo všetkých krajov.

Vo všetkých krajoch platí, že **stredoškolskí aj vysokoškolskí absolventi do 5 rokov od ukončenia štúdia sa vo vyššej miere uplatňujú na korešpondujúcich pozíciách ako ich starší kolegovia**. Najväčší rozdiel je v Banskobystrickom kraji, kde **52 % stredoškolsky vzdelaných zamestnancov, ktorí ukončili štúdium pred menej ako piatimi rokmi, pracuje mimo vyštudovaný odbor vzdelania, pri ich starších kolegoch je to na úrovni 59 %**. Zatiaľ čo v prvých 5 rokoch od ukončenia štúdia **40 % zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním nepracuje vo vyštudovanom odbore vzdelania, v ďalších rokoch je to na úrovni 46 %**.

Viac ako pätina vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov pracuje na stredoškolskej pozícii. Do 5 rokov od ukončenia štúdia je to takmer 30 % vysokoškolských absolventov.

Jedným z dôležitých ukazovateľov uplatnenia na trhu práce je súlad dosiahnutého stupňa vzdelania s minimálnym stupňom vzdelania požadujúcim vo vykonávanom zamestnaní. Z dôvodu nedostatočnej kvantitatívnej a kvalitatívnej zhody medzi systémom vzdelávania a trhom práce sa **množstvo absolventov vysokých škôl uplatňuje v zamestnaniach, v ktorých je postačujúci nižší ako vysokoškolský stupeň vzdelania.** V súčasnosti približne 22 % absolventov s vysokoškolským vzdelaním je zamestnaných na pozícii, ktorá vyžaduje stredoškolské vzdelanie.

Do 5 rokov od ukončenia štúdia pracuje na stredoškolskej pozícii približne 30 % vysokoškolských absolventov. **Dôvodom je predovšetkým horšie uplatnenie mladších absolventov vysokých škôl. Najnižší podiel vysokoškolákov do 5 rokov od ukončenia štúdia pracujúcich na stredoškolskej pozícii je v Banskobystrickom kraji, kde každý štvrtý vysokoškolsky vzdelaný zamestnanec pracuje na stredoškolskej pozícii. Najvyšší kvalifikačný nesúlad do 5 rokov od ukončenia štúdia je v Trenčianskom kraji, kde 35 % absolventov vysokých škôl vykonáva prácu, na ktorú je postačujúce stredoškolské vzdelanie.** Za ním nasleduje Nitriansky kraj, kde tretina absolventov vysokých škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia pracuje na stredoškolských pozíciách.

V najväčšej miere sa uplatňujú v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia absolventi zdravotníckych odborov vzdelania. To platí tak pre absolventov stredných škôl, ako aj pre absolventov vysokých škôl.

Medzi odbormi vzdelania s najvyššou mierou uplatnenia v odbore do 5 rokov od ukončenia štúdia **dominujú vysokoškolskí absolventi zdravotníckych odborov.** Jedná sa o odbory vzdelania ako diplomovaný rádiologický asistent, zubné lekárstvo, všeobecné lekárstvo, diplomovaná všeobecná sestra, z ktorých menej než 5 % absolventov si nachádza uplatnenie mimo vyštudovaný odbor vzdelania. Vo veľkej miere sa uplatňujú v odbore vzdelania aj vysokoškolskí absolventi pedagogických smerov, hlavne učitelia jazykov a absolventi z oblasti informatiky, s menej než 10 % absolventov pracujúcich mimo vyštudovaný odbor vzdelania.

Najviac absolventov stredných škôl pracujúcich v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia je taktiež z oblasti zdravotníctva a predovšetkým s vyšším odborným vzdelaním ako napr. diplomovaný fyzioterapeut, diplomovaná všeobecná sestra, sanitár, zdravotnícky laborant, diplomovaný fyzioterapeut, z ktorých **nepracuje v odbore vzdelania menej než 10 % absolventov.** Medzi stredoškolské odbory vzdelania s vysokou mierou práce v odbore do 5 rokov od ukončenia patrí

tiež mechanik opravár, učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo, hutník operátor, s menej než jednou tretinou absolventov pracujúcich mimo odbor vzdelania.

V tuzemských spoločnostiach 47 % zamestnancov so stredoškolským vzdelaním a 60 % zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním pracuje vo vyštudovanom odbore vzdelania.

Vo všeobecnosti platí, že v tuzemských spoločnostiach vo väčšej miere pracujú absolventi v odbore vzdelania ako v spoločnostiach so zahraničným vlastníctvom. Zatiaľ čo v tuzemských spoločnostiach 47 % stredoškolsky vzdelaných zamestnancov pracuje v odbore vzdelania, v spoločnostiach so zahraničným vlastníctvom je to približne tretina. To platí aj pre takmer všetky hlavné skupiny odborov vzdelania. Iba stredoškolskí absolventi technických smerov, presnejšie absolventi hlavnej skupiny *Technické vedy a náuky I* vo väčšej miere pracujú v odbore vzdelania v spoločnostiach so zahraničným vlastníctvom.

V spoločnostiach so zahraničným vlastníctvom približne 40 % zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním pracuje vo vyštudovanom odbore vzdelania, v tuzemských spoločnostiach je to takmer 60 %. **Vysokoškolskí absolventi všetkých hlavných skupín odborov vzdelania okrem *Technických vied a náuk I* sa vo väčšej miere uplatňujú v odbore v tuzemských spoločnostiach.**